

اجتهاد

Adresse

Idjtihad Constantinople

Téléph: St. 865

XVIIIme ANNÉE

10 Fév. 1923 — No. 151

اداره خانه سی

جفال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

« اون سکزنجی سنه تاسیسیه »

نومرو ۱۵۱ — ۱۰ شباط ۱۹۲۳

حیاتی، فلسفی، اجتماعی فکر غزته سی

صربلرک، ماجارلرک، ساثر جنوب اسلاولرینک بو خصوصده صرفه ایتدکاری مساعیدن بجنه ايسه مقاله مزك حمى مساعد دكلدر . اكر بز ممكن مرتبه آزر زمان ظرفده مى مورخلر ، فيلولوغلر ، اتنوغلر افلر ، آرکه ثولوغلر ، جغرافيا ناسلر ، اقتصاد جيلر يتيشدير مزسه لك «ملى حرث» مزى قطعياً بولاميز واونى بولامايجهده مى تربيه اساسلرينى صاغلام بر صورتده قورروب استقباله قوشاميز ، مورخلر فيلولوغلر ، اتنوغلر افلر ، آرکه ثولوغلر ، بعض سطحى كوروشلرلر ظن ايتديكى كهي ، بر ملت ايچون على العاده برزيفت دكل ، اك مبرم وحياتى بر احتياج دكلر . چونكه بر ملته محتاج اولدينى معنوى غذايى ويره جك وملتى ملت شكنده محافظه ايده جك يالكنز اولدردر . بر ملت ماده نه قدر ترقى ايدرسه ايتسون بو غذايى معنويدن محروم قالرسه «ملت» شكنده اداره حيات ايده مز . اوندن باشقا تاريخ دخی كوسترييور كه بر ملتك مادى تعاليسى اول امرده معنويتك ، فكر و اخلاق سويه سنك يو كنه له سيله قابلدلر . اميد و تمى ايده لم كه دارالفنونلر و بالخاصه ادبيات و حقوق مدرسه لرى ؛ ملتك كنديلرندن بكه ديكي بومشكل وظيفه يى موفقيتله ايفا ايتسونلر و قهرمان اولونك سلا حاريله تميزله ديكي ساحده علم و عرفان آبدلرى قورسونلر .

كوپرى زاده:

محمد فؤاد

به رغسون فلسفه سنه دأر

ملى حرثاتك هنوز باشلا ديفنى تاريخده ايدى ، «آقشام» ده معنوى قوتلر حقيقتندن ، و بار ايجيلفندن بحث ايدن برايكى مقاله چيقمشدى . بر كون آرقاداشلر مدنبرى : — نه در بوياديغكنز ؟ «مستيسزم» ه كيديور . سكر ! مملكتنده علم علمنده جريان اولاجق !..

ديدى . و كنديسنك مستيسزم علمنده يازاجفى سويلدى . بن ساده ده «به رغسونيزم» جريائى قصد ايدبيورسه بو فلسفه لك نه ظن ايتديكى كهي علم علمدارى ، نه ده مستيتك — سرى — بر فلسفه اولماديفنى سويلدم . وبالذات (به رغسون) لك اثرلرينى او قوماسنى توصيه

ايتدم . آرقاداشم اوزمانه قادار (به رغسون) او قوماديفنى اعتراف ايتدى ... بو تصادف ، بو محاوره تكرار كوسته ردى كه : بر فلسفه لك بر مملكتنده آ كلاشيلماسى ايچون دوغرى اولماسى ، حتى آجيق بر لسانله يازلماسى كافى دكلدر ، هر حالده دوغرى تلقى ايديلمكه مساعد بر محيطده انتشار ايتمى ، دوغرى تلقى به مساعد دماغلره اكيلمى سيده لازمدر . نته كيم فكرى تربيه سى اولمايان بر مملكتنده علم تلقيسنك ، علمك قيمتى نه اولاييلر ؟! بديهى تربيه سى ابتدائى اولان بر مملكتنده بر (واغنه ر) بر (شوين) نه دن تقدير ايدياسين ؟! يكيى قبول و تمثى حاضرلنى يالكنز علم وصنعت ايچون دكل ، فلسفه ايچون ده لازم دكلدر ؟! او حالده هر مملكت ده هر دور هر فلسفى تلقى به مساعد اولماديفنى كهي ، هر او قومش ، يازمش و بر آرز دوشونميه آليشمش اولان انسانده هر فلسفى بر تلقى به حاضر لاش دكلدر . فلسفه ايله دور ، فيلسوفله اونى او قويا ن متفكر آراسنده هر شيدن اول جانلى بر مناسبت لازمدر . او مناسبت ايسه ، محبت در . دور مزك روخنده وبالذات روخنده يكي فلسفه به — ناصل كه يكيى بر علم وصنعت تلقيسنه — قارشى بو محبت اولمادقجه ، اونى آ كلامق كوچدر . چونكه يكيى بزه آكلاتان ، بزي يكيى آ كلاياجق وضعيته قويا ن ، هر شيدن ، هر تعليم و تحصيلدن اول بودويغو ، بو محبتدر . يكيى آ كلامق ايچون ياديغمز هر دورلو تحليل و مقابسه لرك آلتنده بو جانلى علاقه تأسس ايتك سياه سنده در ، كه يكيى فلسفه لك قلبكهنه واصل اولورز . او زمان بو فلسفه ده ظاهراً غريب و متضاد كورونن بر جوق فنلر جانلى بر وحدت ايجنده أريديكى كورورز . على العاد زمانلرده بيله قارشيمزده كينك مرامى آ كلامق ايچون ياديغمز جمله دخی قطعياً بوندن باشقه بر شى دكلدر . عالم خارجى به عائد بر موضوعك مثلاً بر بنانك ، بر حيوانك يا خود بر انسانك ، جانلى ، جانسز بر منظره لك عجزلرى ، نقصانلرى و تضادلى ماوراسنده در لاشان معنائى بولمق واونى يا قلامق ايچون صنعتكارك آلديفنى كره حياتى ، صميمى فقط لاعقلى وضعيت دخی بونى كوسته دير . صنعتكار بو صورتله اشيانك پارچه لرينه دكل ، بلكه روخنه ، مغناسنه واصل

اولور، که بدیع اودر. یکی برصنعتی، یکی برحیات اثرینی ده
 آکلامق ایچون بویله جه صمیمی بر ادرا که محتاجز .
 ایشته (بهرغسون) فلسفه سینه عائد باشلیجه اعتراضلر
 « محبت » سوزیله افاده ایتمک ایستدیکم ، بلکه ده تمامیه
 افاده ایده مه دیکم ، چونکه لسان ایله تماماً افاده ایدیه مه
 صمیمی بر ادراکک نقصانندن ایلری کلدیکنی ظن
 ایدیورم . زیرا (بهرغسون) ک اثرلری جانلی برعلاقه
 ایله تکرار تکرار اوقومش اولسه یدی ، بو فیلسوفک
 دیدیکندن زیاده دیمک ایسته دیکی سه زیلسه یدی ،
 خصوصیه یوقدن وجوده کتیریر کی کورونن اثرلری
 مؤلفنک علاقسه یله یاشانسه یدی ، « بهرغسونیزم علمه
 مغایردر ، میستیسزمدر » کی اعتراضلر دره یان ایدلزدی ..
 فی الواقع ادرا کمز یو فیلسوفک ادرا کیله برلشدیردیکمز
 زمان فلسفه سنک فکر عالنه باشلیجه ایکی استقلال دعواسیله
 کیردیکنی کوریزرز : بونلردن بری فلسفه نک موضوعه
 و دیگر ی اصولنه دائر در . بوتون (بهرغسون) فلسفه سی
 بویکی ادعانک استقلالنه و یکیلکنه دائر الهاملر و اثباتلرله
 دولودر . چوق کره فیلسوفی عالمک ایشی تکرار ایدن
 ایکنجی بر عالم فرض ایتمش ، بعضاً ده فیلسوفی عالمک ،
 و فلسفه یی علمک دشمنی صامشلردر . (بهرغسون) کوره
 فلسفه نه علمه عینیه مطابق ، نه ده علمه بوسه بوتون
 مغایردر ، بلکه فلسفه علمی قاورایان فقط یته بو علمی
 طاشان بر نوع علمدر : اصل علم ماده و حیات دیدیکمز
 حقیقتک آنحق جامدلشمش قسملرینی تدقیق ایده بیلیر ،
 چونکه علم بر آلت ، حاجی بر مهندسدر . علمک ملکه سی
 اولان عقل حقیقتک بوقابل مقایسه و محاکمه اولان قانی
 قسملرینی یا قالا یابیلیر . حقیقتک بو قسمی علم ایچون
 تجربه ساحه سیدر . حکمت ، کیمیا ، حیاتیات ، روحیات
 واجتماعیات دیدیکمز علملرک موضوعلری هپ بو طبقه نک
 سکنه سیدر . حال بوکه انسانک شعوری ایچون تجربه ساحه سی
 ساده علم ساحه سندن عبارت دکلدرد . ماده و حیات ، امکانلرینی
 یالکنز حقیقتک یوزینه سریمه مشدر . ماده و حیاتک یوزینی
 تنویر ایدن میخانیکیت و معینیت طبقه لری آلتنده او یله
 طوعیت و حریت ناحیه لری بونا حیه لرک او یله حر و طوعی
 سکنه سی واردر که بونلر هندسه مرک ، حسابزک شکلرینی ،

خاصه لری طاشان موجودلردر . اوللری عقل کوزینک
 کورمه سینه امکان یوقدر . فقط ذوق و حدس دیدیکمز
 قلب کوزیله کور یله بیلیرلر . چونکه نباتات و حیواناته
 اوغرایارق بوتون کائناتی دولاشان حیات ایرماغنک صوک
 یانغی بزم و حمز و جدانمزدردر . فیلسوفک *Moi fondamental*
 دیدیکی باطنی انا بوتحتانی جریانلرک ارضیدر . انسان ایچون
 بویله باطنی بر تجربه نک قابل اولدیغنه دلیل ایشته حقیقته ،
 تحلیل و مقایسه ایتمه یه رک واصل اولان صنعتدر .
 صنعتکارک ایشی ، موضوعی اولچمک ، بچمک ، دیگر
 موضوعلرله مشابهنی بولق و اونی عقی مفهوملر ،
 جبری لسانلرله افاده ایتمک صورتیه علمک فعالیتنی دوام
 ایتدیرمک دکل ، بالعکس علمک کیرمه مه دیکی ناحیه لرده
 چالیشهرق موضوعنک وحدتی بولق ؛ و اونی شکلی ،
 جسمی دکل ، معنایی افاده ایده یله جک بر لسانله افاده
 ایتمکدر . خلاصه صنعتکارک وظیفه سی نشته ، اضطراب ،
 کوزل ، چیرکین ، حشمت ، عظمت ... کله لریله افاده یه
 چالیشدیقمز فقط بر دورلو افاده ایده مدیکمز باطنی عالم
 سکنه سی بولق و اوللری خارجی عالم قادار سور و کله یوب مرئی
 بر حاله کتیرمکدر . فقط صنعتکار ، صمیمی روحی ، باطنی بر
 انانی افاده خصوصنده یالکنز تمیلجی بر وظیفه کور ییور . عجباً
 فیلسوف ایچون صنعت یولندن داها ایلری یه : فکره ،
 قادار کیتمک و صنعتک تمیللرندن داها فکری
 اولق اوزره افاده لر بولق ممکن اولمازی ؟ صور و لاجق که :
 فلسفه بو فعالیتنده علمه محتاج دکیدر ؟ ش به سز فلسفه
 علمه محتاجدر . فقط فلسفه ایچون علم باصا ماقدر .
 فیلسوف بر فیزیک عالمی اولان علمه باصارق بر مه تافیزیک
 عالمی اولان فلسفه یه آتلا یابیلیر . ناصل رسم و هیکل تراشلق
 بی صنعتلر اصل ترکیبی موضوعلرینی بولق ایچون بدایه
 بر طاقم تحلیللره محتاج اولیورسه ، فلسفه ده اصل موضوعی
 قاورامق ایچون بدایه بر طاقم تحلیللره محتاج اولاجقدردر . صنعتکار
 حیات و معناسنه واصل اولق ایچون اولابو حیات و معنانک
 طو تو ندینی ماده یی و شکلی بولق ، آ کلامق مجبور یتنده در .
 اونک ایچون هر تصورک مبدأ نه مشهور و یا غیر مشهور بر
 تحلیل واردر . هر رسام معنایی افاده ایتمدن اول آ زچوق
 شکلی تقلیده باشلار . فعالیتک بو صفحه سنده صنعتکار

فلسفه حقیقتك قشر کی قابل تجزی اولمیان قو آنی
قسمتی بوتون و جانی اوله رق کوسته ریور، داهادو غریسی
دیوریور. علمك ملکیسی، عقل، اصولی تحلیلدر.
فلسفه نك ملکیسی حدس Intuition [۱] اصولی
ترکیدر. شیمدی انسان بوفلسفهیه «علمه مغایر» دیمك
ایچون آکلاماش اولماید. «مستیک» دیمك ایچون ده
«مستیک» کلمه منه تلقیسی خارجنده مثبت بر معنا
ویرمش اولماید. فی الواقع علمی نظرلردن اوزاقلاشن،
باطنی رؤیتلره اصل اولان هر ادراك آزچوق مستیکدر،
یعنی درونی، باطنی، قو آنی در. نته کیم هر صنعت ده
بومعنا ایله مستیکدر، صنعت وفلسفه ایچون بومعنا ایله
مستیک اولمق کندینه صادق اولمق دیمکدر.

۲۵ کانون ثانی ۱۳۲۹ -۱ - عا غیل صقی

قلیچ زاده صقی بك رابی مکتوبی

قلیچ زاده حق بك برادر مزی (اجتهاد) قارلرینه
تقدیم ایتیه هیچ لزوم یوقدر او، (اجتهاد) ك ۵۵
نومرولو نسخه سندن اعتباراً قارلرك الك زیاده علاقه
واستفاده ایله یازیلرینی اوقومایه باشلادیفی ارکان تحریریه.
مزدن در. قلیچ زاده نك (بك اویانیق رواقو) عنوانی
و ا.ح. امضای ایله ایلک مقاله سی ۵۵ نومرولو اجتهاده
انتشار ایتدیکی وقت بتون مجدد و محافظه کار نظار بیوك
بردقت و تهالکله، هر پنجشنبه کونی علی الصباح و منتظماً
انتشار ایدن (اجتهاد) منتظر اولمایه باشلامشدی. بك
اویانیق بر اویقو عادتاً بیوك بر اصلاحات اجتماعیه
ومساعی مدنیه پروغرامیدر. مدافعه ملییه، معارفه،
قادینه، خاندانه، اقتصادیاته، دینه، قیزلرك تربیه و حقوق
مدنیه سنه، بصیرت اجتماعیه و بو کوئ [یعنی اون سنه صوکره]
تازه دوشونجه لر کی اورتهیه قونولان فیاض و حیاتی
معظم مسئله لرك همان همان جمله سنه بو مقاله سنده اشارت
ایتمشدی. بومقاله یی ۵۶ نومرولو (اجتهاد) ده (نه دن

[۱] حدس، بزم فراست کلمه سیله افاده ایتدیکن بر حادثه
تحت العقلیه تعبیر دیگرله بر شعور تحت الشعوردر.

ماده یی تدقیق ایدن طلمه یا قلاشیر. فقط صنعت بوتدقیقه
قلمازه بوکا طوتون اراق دها ایچریه ی کیرر، معنایه دوغری
ایرلدر. اصل بدیی فعالیت ایشته بو باطنی طلمه
اولور. صنعتکار کی فیلسوف ده اصل موضوعی قاورامق
ایچون بر طاقم تحلیللره محتاج اولاجقدر. اوکا بوتحلیللری
ویرن وفیلسوفی حقیقتك اوله صوغوق یوزیله تماس
ایتدیرن واسطه علمدر حقیق فلسفه حقیق علمك
مابعدیدر. اونك ایچون فیلسوف علم واسطه سیله حقیقه
تماسی تامین ایتدکن صوکر صنعتکار کی دها ایچرییه
کیرر و طلمك داغنیق مطالعه لرینه هپ بردن منبع تشکیل
ایدن بر، بوتون و جانی مرکز، حیات و فوضا
مرکزنی بولور و کورور که بوتون او حادثه لرك آناسی
حیاتك بوصیجاق وزمان زمان انفلاق ایدن برکانیدر.
اوحالده فلسفه نك علم طبقه لری آلتنده آرایان برکوزی،
جالیشان بر عقلی وارددر. روحك قارانه قلیری ده لن
نور، بوکوزك نوریدر. حیاتك سرلری کشف ایدن
ملکه، بو علك ملکه سیدر. بویه آکلاشیلدیغه کوره
(برغسون) فلسفه سیله علمك معطالری آراسنده ناصیل
تعارض اولاییلر ۱۹ بالعکس تساند وارددر. (برغسون)
فلسفه سی علمك بر اقدینی بدن باشلایور و علمك
رؤیتلرینی وحدته ارجاع ایده جك اولان اصللری بولمق
اوزره درینله شیور، یعنی علمك معطالری بلع ایدیور.
شو تقدیر چه فلسفه نك علمه نظراً مستقل بر موضوعی
اولور: علم حقیقتك قابل مشاهده، قابل مقایسه
وقابل محاکمه اولان سطحی تنویر ایدر کن فلسفه عینی
حقیقتك بالعکس یا لکنز قابل تحدس، قابل تصویر و قابل
تلقین اولان محقی کشف ایدیور. علمك ده فلسفه نك ده
موضوعی حقیقتدر. علمك موضوعی توازی: Statique
حقیقت، فلسفه نك موضوعی قو آنی Dynamique
حقیقتدر. شو حالده علم صنعتدن زیاده حرفه، Métier،
فلسفه علمدن زیاده صنعت، Art. یاقیندر. ینه بویه
آکلاشیلدیغه کوره فلسفه نك اصولی علمك اصولندن
باشقه اولدینی کوریلور: علم عقل واسطه سیله ماده یی
ویا ماده کی کوردیکی حیاتی تحلیل، تصنیف و مقایسه
ایدیور، مشابه اولان عنصرلرینه آیریور. حال بوکه